



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opervm ...

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Ejusdem opuscula.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14657



OPVSCVLA DVO

EIVSDEM ARGVMENTI,

AMOLONIS AD GOTHESCALCVM

Epistolæ adjuncta in Codice

Trevirensi.

OPVSCVLVM PRIMVM.

*Responsio ad interrogationem cuiusdam de
Præscientia vel Prædestinatione
divina, & de Libero arbitrio.*



MNIPOTENS Deus, quia verissi-
mè verus & solus Deus est, omni-
no in sua æterna & incommutabili
scientia præscivit omnia antequam
fierent, sicut Scriptura testatur, di-

Dan. 13.

cens: *Deus æterne, qui absconditorum es cogni-
tor, qui nosti omnia antequam fiant.* Præscivit er-
go sine dubio, & bona quæ boni erant facturi,
& mala quæ mali erant gesturi. Sed in bonis
ipse fecit sua gratia ut boni essent: in malis ve-
rò, non ipse fecit ut essent mali, quod absit:
sed tantùm præscivit eos proprio vitio tales

futuros. Neque enim præscientia Dei imposuit eis necessitatem, ut aliud esse non possent, sed tantum quod illi futuri erant ex propria voluntate, ille ut Deus prævidit ex sua omnipotenti majestate. Vnde Scriptura, incontaminabilem justitiam ejus nobis insinuans, ait de illo: *Ne-* Ecc. 15;
mini mandavit impiè agere, & nemini dedit spatium peccandi. Quòd ergo impiè agunt impij & iniqui, & spatium temporis vitæ hujus, quod eis dedit Deus ab bene agendum, ipsi è contrario convertunt ad malum exercendum, non Dei sed ipsorum est culpa, & ideo rectè damnantur ipsius justitia. Præscivit autem idem omnipotens Deus etiam æternam illorum damnationem, sed ex merito ipsorum, quos in propria malitia perseveraturos prævidit, non ex sua, quod absit, iniquitate, qui nihil injustè constituit, & qui reddit unicuique secundum opera sua, id est, & bene agentibus bona æterna, & malè agentibus mala perpetua. Ergo bonos præscivit omnino, & per gratiam suam bonos futuros, & per eandem gratiam æterna præmia accepturos, id est, & in præsentis seculo bene victuros, & in futuro feliciter remunerandos. Vtrumque tamen ex dono misericordie Dei. Vnde Apostolus vasa misericordie eos appellat dicens: *Vt ostenderet divitias gratia-* Rom. 9.
sue in vasa misericordie, quæ preparavit in gloriam. E contrario autem malos, & præscivit per propriam malitiam malos futuros, & præscivit per suam justitiam æterna ultione damnandos. Sicut præsciebat de Iuda proditore quòd eum esset traditurus, sicut Evangelium dicit: *Cùm* Ivan. 6;
esset unus de duodecim. Præsciebat etiam æter-

Math. 16.

nam ejus damnationem, cū diceret: *Va homini illi per quem filius hominis tradetur. Bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.* Sic & de impiis Iudæis, præsciebat sine dubio eorum impietatem futuram, de qua prædixit in psalmo:

psal. 68.

Dederunt in escam meam fel, & in siti mea potaverunt me aceto. Præsciebat & subsequenter ipsorum damnationem, de qua in eodem psalmo subjunxit: *Deleantur de libro viventium, & cum justis non scribantur.* Sed in his, & in omnibus iniquis, illud prius ex propria est pravitate, istud sequens ex divina æquitate. Hoc modo & de prædestinatione Dei omnino sentiendum est. quia in bonis prædestinavit, & ipsam eorum bonitatem futuram ex dono gratiæ suæ, & pro eadem bonitate æternam ipsorum remunerationem, ut ipsius dono fierent boni, ipsius dono essent remunerati. Vnde ait Apostolus:

*1. Cor. 2.**Rom. 8.*

Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum. & alio loco: *Quos præscivit & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui.* Prædestinavit utique electos suos, ut & nunc assumerentur in adoptionem filiorum Dei per gratiam baptismi, & in futuro efficiantur conformes imaginis filij Dei, per eandem Dei gratiam secundum imaginem ejus renovati & glorificati. Prædestinavit omnino, ut & hi essent boni, non ex se, sed ex illo, & illi beati, non per se, sed per illum. In utroque ergo bona sua in eis & de eis futura præscivit & prædestinavit. In malis verò & impiis, non prædestinavit omnipotens Deus malitiam & impietatem, id est, ut mali & impij essent, & aliud esse non possent: sed quos præscivit & prævidit

malos atque impios futuros proprio vitio, ipse eos prædestinavit ad æternam damnationem justo iudicio. Non quia aliud esse non potuerunt, sed quia aliud esse noluerunt. Ipsi igitur sibi metipsis extiterunt causa perditionis: Deus autem justus iudex & ordinator justus ipsius damnationis. Non enim prædestinavit injusta, sed iusta. Prædestinat tamen & coronas justis, & pœnas injustis, quia utrumque est iustum. Quam iustitiam ejus commendans nobis Apostolus, ait: *Numquid iniquus Deus, qui infert iram? absit.* Rom. 3. Et quia modò omnibus prærogat patientiam, ut convertantur ad pœnitentiam, & qui pereunt, suo contemptu & duritia pereunt, quia tantam Dei patientiam contempserunt, iterum alio loco dicit: *An divitias bonitatis & patientie & longanimitatis ejus contempnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* Rom. 2. Secundùm duritiam autem suam, & cor impœnitens, thesaurizat sibi iram in die iræ & revelationis justi iudicij Dei, qui reddet unicuique secundùm opera sua. Hinc etiam alia Scriptura testatur, dicens: *Deus mortem non fecit, nec latatur in perditione vivorum: impij autem manibus & verbis accerserunt illam, & estimantes amicam deflexerunt & sponsiones posuerunt ad illam, quoniam digni sunt qui sint ex parte illius.* Sap. 1. Non ergo omnipotens Deus ulli hominum causa mortis vel perditionis existit; sed ipsam mortem & perditionem manibus & verbis ipsi impij sibi accersunt, dum nequiter operando, & nequius aliis suadendo, & sibi & illis damnationem adducunt; dum viam iniquitatis & perditionis amantes, à recto itinere de-

176 AMYBONIS ARCHIEPISCOPI
flectunt, & ad perpetuam damnationem, tan-
quam datis inter se dextris, pari consensu ne-
quitiae, quasi ex voto & sponse festinant,
Fœderati mortis, & vitæ æternæ inimici: ipsi
secundùm duritiam suam, & cor impœnitens,
thesaurizant sibi iram in die iræ. In qua die iusti
judicij Dei, quia unusquisque secundùm opera
sua recipit, nemo ex Dei præjudicio, sed ex me-
rito propriæ iniquitatis, condemnatur. Non
enim ille aliquem prædestinavit ut malus esset,
sed verè omnem malum prædestinavit ut impu-
nitus non esset. Quia & unaquæque lex iusta
crimen non jubet, ne sit injusta, & tamen cri-
minosum punit, ut verè sit iusta. Qui ergo di-
cit, quòd hi qui pereunt prædestinati sunt ad
perditionem, & ideo aliter evenire non potest,
similiter quoque & de iustis, tanquam & ipsi
ideo salventur, quia prædestinati ad salutem
aliud esse non potuerunt. Qui ergo hæc tam
confusè & insulsè, & illis tollit meritum dam-
nationis, & istis meritum salutis. ac per hoc
quid aliud agit, nisi ut & pereuntibus secundùm
illum sit imposta necessitas perditionis, & his
qui salvantur, sit imposta necessitas salutis? at-
que ideo nec illi justè damnentur, qui iusti esse
non potuerunt, nec isti justè remunerentur, qui
aliud quàm iusti esse nequiverunt, ut in utra-
que parte & perditio & salus non sit ex iudicio
propriæ actionis, sed ex præjudicio divinæ præ-
ordinationis? Et ubi erit illud: *Qui reddet uni-
cuique secundùm opera sua?* & iterum: *Num-
quid iniquus Deus qui infert iram?* absit. Apertè
namque causa perditionis illorum qui pereunt
in Deum refertur, si ipse eos ita ad interitum
præde-

Rom. 2.

Rom. 3.

prædestinavit, ut aliud esse non possent. Quod
 sentire vel dicere horribilis blasphemia est. Sed
 Ecclesiæ Catholicæ fides, cujus filij & secta-
 tores esse debemus, ita nobis firmissimè tenen-
 dum insinuat, ut superiùs juxta Scripturæ san-
 ctæ auctoritatem breviter designavimus. Videli-
 cet omnipotentem Deum, in malis ipsorum ma-
 litiam præscisse, quia ex ipsis est, non prædesti-
 nasse, quia ex illo non est: pœnam verò illorum
 & præscisse, quia Deus est, & prædestinasse
 quia justus est. ut & in illis sit meritum suæ
 damnationis, & in illo potestas & judicium ju-
 stæ damnationis. Non enim prædestinat Deus,
 nisi quæ ipse facturus est: præscit verò multa
 quæ ipse facturus non est, sicut omnia mala;
 quæ utique mali faciunt, non ille. Ipsos quo-
 que malos non ideo perire, quia boni esse non
 potuerunt: sed quia boni esse noluerunt, & suo
 vitio vasa iræ apta in interitum perseverave-
 runt, & in massa damnationis, vel originali, vel
 actuali meritò permanserunt. In bonis autem,
 omnipotens Deus, sicut supra satis ostensum
 est, utrumque præscivit & prædestinavit, ut &
 in præsentī vita per suam gratiam existerent bo-
 ni, & in futura etiam beati. Vtriusque enim bo-
 ni eorum, id est, præsentis & futuri, ipse est
 auctor, & idcirco sine dubio utriusque præcog-
 nitor & prædestinator. Quare & ipsi ex seipsis
 non solùm aliud esse potuerunt, sed etiam aliud
 fuerunt, antequam per eum, qui justificat im-
 pium, ex impiis justī efficerentur. Sive autem in
 illis qui salvantur, sive in illis qui pereunt, vo-
 luntas propria remuneratur, voluntas propria
 damnatur. Sed in illis, quia per gratiam Domini

ni Salvatoris est sanata, ut ex mala & prava fieret bona & recta, est proculdubio dignissime coronata: in istis autem, quia non acquiescit per Salvatorem recipere sanitatem, iustissime per eundem iudicem sentiet perpetuam damnationem. Et hoc est breviter totum, quod de libero arbitrio juxta veritatem catholice fidei est tenendum. Quod scilicet omnem hominem liberi arbitrij condiderit Deus. Sed quia per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccaverunt: ita istud liberum arbitrium, in universo genere humano, illius prævaricationis merito, vitiatum & corruptum, ita obcæcatum est & infirmatum, ut sufficiat homini ad malè agendum, id est, ad ruinam iniquitatis, & ad hoc solùm possit esse liberum: ad bene verò agendum, id est, ad exercitium virtutis, & fructum boni operis, nullo modo assurgat & convalescat, nisi per fidem unius mediatoris Dei & hominum hominis Christi IESU, & donum Spiritus sancti, instauetur, inluminetur, atque sanetur. sicut ipse Salvator in Evangelio promittit, dicens: *Sed vos filius liberaverit, tunc verè liberi eritis.* & Apostolus ait: *Vbi spiritus Domini, ibi libertas.* Vnde per hanc gratiam Christi, & spiritus Christi, humanum liberum arbitrium, inluminatum, atque sanatum, dicat gratulans illud Psalmista: *Dominus inluminatio mea & salus mea, quem timebo?* Qui igitur hanc gratiam libertatis accipere desiderat, ut ad bene & piè vivendum veraciter liber fiat, non de suis viribus præsumat, sed illi se fideliter sanandum corroboran-

Ioan. 8.

1. Cor. 3.

Psal. 118.

illimque committit, de quo idem Psalmista dicit: *Apud Dominum gressus hominis dirigentur, Psal. 35.*
 & viam eius volet: illumque oret, atque supplicet dicens: *Gressus meos dirige secundum eloquium tuum, Psal. 118.*
 & non dominetur mei omnis iniustitia. & iterum: *Deduc me Domine in via tua, Psal. 89.*
 & ingrediar in veritate tua. & cetera similia.

OPVSCVLVM SECVNDVM.

De gratia & præscientia Dei, deque prædestinatione & libero arbitrio, de spe item ac fiducia salutis, & de sententia sancti Augustini.

Opusculum hoc in veteri codice Amolonis Epistolam subsequitur, sine titulo, & ut apparet, sine principio.

GRATIAM itaque Dei credere debemus; qua humanum genus, nullis suis bonis meritis præcedentibus, sola Dei gratuita bonitate & misericordia salvatur per unum mediatorem Dei & hominum IESVM Christum. Quam gratiam commendat ipse Dominus in Evangelio dicens: *Venit enim filius hominis Lue. 19.*
 querere & salvum facere quod perierat. Hanc & Apostolus prædicat dicens: *Vt gratia Dei pro Hebr. 2.*
 omnibus gustaret mortem. & alibi: *Deus autem, Ephes. 2.*
 qui dives est in misericordia, propter nimiam

caritatem suam, qua dilexit nos, & cum essemus
mortui peccatis, conuiuificauit nos Christo. Hanc
significat gratiam, ubi dicit fidelibus: *Gratia
salvi facti estis per fidem, & hoc non ex uobis.
Dei enim donum est.* Id est, utrumque, &
quod salvi facti estis, & quod per fidem salua-
ti, & salus uestra, & fides uestra. Per hanc gra-
tiam, id est, gratuitum donum suum, trahit
Deus pater quos uult ad filium suum. Trahit
autem, non necessitate, sed delectabili volun-
tate & amore. sicut ipse filius dixit: *Nemo po-
test uenire ad me, nisi pater qui misit me traxerit
eum.* Trahit eosdem & ipse filius ad se, sicut
ipse dicit: *Et ego si exaltatus fuero à terra, om-
nia traham ad meipsum.* Hanc accipiunt in ba-
ptismo regenerati parvuli & maiores, & quoti-
die fideles in omni cogitatu, & opere, & se-
mone bono. Exhortatur uidelicet, quod bonum
est inspirando: confirmat uerò, quod inspirauerit
conservando. Nullum est enim hominis bonum
quod non sit Dei donum. Per hanc gratiam no-
bis etiam quotidiana peccata humiliter confite-
tibus & supplicantibus remittuntur, testantur
beato Ioanne Apostolo, & dicente: *Si confitea-
mur peccata nostra, fidelis est & iustus, ut remit-
tat nobis peccata, & emundet nos ab omni ini-
quitate.*

PRÆSCIENTIAM quoque Dei credere
debemus, qua omnia in æterna scientia sua præ-
scivit, & præcognita ei sunt quæcunque futura
sunt. non solum bona, quæ ipse facit & remu-
nerat in suis, sed etiam mala quæ ipse non fa-
cit, sed tantum iudicat & damnat in alienis.
Vnde & Scriptura dicit: *Qui nosti omnia ante*

Ephes. 2.

Ioan. 6.

Ioan. 12.

1. Ioan. 1.

Dan. 13.

quam fiant. Ita namque in illa æterna præ-
 scientia, ei æternaliter & incommutabili-
 ter omnia præcognita sunt, sicut omnino fu-
 tura sunt. Et quia verissimè & certissimè præ-
 scivit, omnino ita erunt, sicut ea præsci-
 vit. De qua præscientia ejus Apostolus dicit:
*Nam quos præscivit & prædestinavit conformes
 fieri imaginis filij sui.* Præscivit credituros &
 non credituros: præscivit in fide perseveratu-
 ros, & non perseveraturos: præscivit in vita
 æterna futuros, & in igne æterno arsu-
 ros. Præscivit ergo & certum numerum sanctorum suo-
 rum. Vnde mysticè in psalmo canitur: *Qui nu-
 merat multitudinem stellarum, & omnibus eis
 nomina vocat.* & Apostolus: *Novit Dominus
 qui sunt ejus.*

Rom. 8.

Psalm. 146.

DEBEMVS etiam credere prædestinatio-
 nem & electionem sanctorum. quia eos, quos
 præscivit sua gratia salvandos & liberandos,
 prædestinavit, id est, præordinavit, & elegit,
 id est, à massa perditionis & societate reprobo-
 rum discrevit, ut ejus gratia fierent vasa mise-
 ricordia, quæ præparavit in gloriam. Non ita-
 que idcirco eos prædestinavit & elegit, quia
 præscivit eos ex semetipsis justos futuros: sed
 potiùs ad hoc eos præscivit & prædestinavit,
 ut eos gratis sua gratia iustificaret. Quod to-
 tum ita Apostolus testatur dicens: *Nam quos
 præscivit & prædestinavit, &c.* Hoc itaque eis
 præstitit præscientia & prædestinatio Dei, ut fie-
 rent quod non erant, id est, ut fierent confor-
 mes imaginis filij sui, & vocarentur vocatione
 non solius vocis exteriùs, sed & gratiæ inspiran-
 tis & adjuvantis interiùs. Hęc prædestinatio

Rom. 8.

Rom. 8.

Dei appellatur nonnunquam propositum Dei, sicut ait Apostolus: *Scimus enim, quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum his qui secundum propositum vocati sunt sancti.* De hoc proposito & gratia, ante mundi constitutionem, ante tempora eterna sanctis promissa

Tit. 1.

& donata, iterum dicit: *In spem vite aeternae, quam promisit qui non mentitur Deus ante tempora secularia, manifestavit autem temporibus*

2. Tim. 1.

suis verbum suum. & alibi: *Secundum virtutem Dei, qui nos liberavit, & vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum & gratiam, quae data est nobis in Christo IESU, ante tempora secularia, manifestata est autem nunc, per illuminationem Salvatoris nostri IESU Christi.* De qua

Rom. 11.

vocatione dictum est, *Sine poenitentia enim sumus, id est, sine mutatione, dona & vocatio Dei.* Oportet itaque ut credamus, ipsum bonum perseverantiae sanctorum, non solum donum, sed etiam magnum & praecipue necessarium Dei donum. Quid enim prodest in his bonis esse coepisse, & ea ante finem vitae vel in fine perdidisse?

Eph. 2o

Oportet etiam ut credamus, liberum & rectum voluntatis arbitrium, ab initio homini à Deo naturaliter insitum, ita primae praevaricationis merito esse vitiatum, infirmatum, & depravatum, ut ad amorem veritatis & iustitiae assurgere non possit, nisi per donum Christi fuerit excitatum, sanatum, ac vegetatum, & à suae pravitatis vitio liberatum. Hinc enim Scriptura dicit: *Creavit Deus hominem rectum, & ipse se infinitis miscuit questionibus.* Et post

hunc humanę depravationis lapsum quid sub-
jectum sit, eadem Scriptura sic dicit : *Sensus* Gen. 8.

*enim & cogitatio humani cordis prona est ad ma-
lum.* Hunc itaque liberi arbitrij languorem,
quo sensus hominis & cogitatio, ex vitio dam-
natę originis, prona & intenta est ad malum,
& ipsum liberum arbitrium tenetur captivum,
solus ille sanat medicus, solus ille liberat, &
reddit liberum liberator, qui de seipso ait :

Non est opus sanis medicus, sed male habentibus. Matth. 9.

& iterum : *Si vos filius liberaverit, tunc verę li-* Joan. 8.

beri eritis. Ipse liberum arbitrium reddit sua
gratia liberatum: ut sicut erat pronum & prom-
ptum ad malum, multo attentius & delectabi-
lius efficiatur pronum & promptum ad bonum.

De qua libertate Apostolus ait : *Vbi autem spi-* 2. Cor. 3.
ritus Domini, ibi libertas.

HÆc igitur gratia, & præscientia, & præde-
stinatio, & electio, & vocatio, sed & liberi ar-
bitrij dejectio & instauratio, tam clarę adnun-
tiata in Scripturis, fidelissimè & firmissimè
debent teneri à nobis. Quę non ad hoc adnun-
tiantur, ut hominem fidelem ab spe & fiducia
salutis dejiciant, aut frangant: sed ut humiliata
omni humana superbia, & omni de suis viri-
bus præsumptione deposita, subiciat se unuf-
quisque & commendet fideliter Deo regen-
dum, & ejus virtute protegendum, ejus boni-
tate juvandum, ejus gratia conservandum &
perficiendum. quę nulla est alia, nisi misericor-
dia & benignitas redemptoris, cujus morte vi-
vificamur, cujus sanguine redimimur, cujus
justitia absolvimur, cujus cruce salvamur, ut
fiat in nobis, non ad desperationem, sed ad sa-

2. Cor. 1.

lutem, quod Apostolus ait dicens: *Sed ipsi in nobis ipsis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in Deo, qui vivificat*

1. Cor. 1.

mortuos. & alio loco: Ex ipso autem vos estis in Christo IESU, qui factus est sapientia nobis à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio. Quatenus totum ipse nobis sit, & nos toti ejus simus, non ex parte de nobis, & ex parte de illo fidentes, & unusquisque nostrum dicat ei

Psal. 118.

*fideliter cum Psalmista: Tuus sum ego, salvum me fac. Quid est enim, quòd ita se quodammodo familiaris Deo commendandum putavit, ut diceret, Tuus sum ego? nisi intelligi volens, quòd malo suo suus esse voluerit, quod est inobedientiae primum & maximum malum. Ideo tanquam dicens, Meus esse volui, & perditum me feci, Tuus sum, inquit, salvum me fac. Constante utique fidelis quisque Christo crede, eque te totum committe, quantum potest. Nolle velle esse quasi proprius, & in tua potestate, sed ejus clementissimi & utilissimi domini te servum esse profiteri. Ita enim te ad se sublevare non desinet, nihilque tibi evenire permittet, nisi quod tibi profit, etiam si nescias. Ipsa est namque Dei sapientia, quæ loquitur & admonet dicens: *Ego mater pulchre dilectionis & timoris, & agnitionis & sanctæ spei, in me gratia**

Eccli. 24.

*omnis viæ & veritatis, in me omnis spes vite & virtutis. Transite ad me omnes qui concupiscunt me, & à generationibus meis implemini. Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum. Qui audit me non confundetur, & qui operantur in me non peccabunt. Pro hac vir sapiens orat dicens: *Mitte illam de**

Sap. 2.

LVGDVNENSIS OPVSCVLA. 185
sanctis coelis tuis, & à sede magnitudinis tue, ut
mecum sit, & mecum laboret, & sciam quid ac-
ceptum sit apud te.

NEQVE contrarium putari debet, quod in
dictis sancti Augustini, forsitan & aliorum ca-
tholicorum Doctorum, aliquoties inveniri
solet, impios quoque ad æternam damnatio-
nem, sive ad æternum interitum prædestinatos.
Quia omnipotens Deus, quos in peccato suo,
sive originali, sive etiam actuali, atque in im-
pietate prævidit esse perituros, non eos sua di-
vina potestate, quasi præjudicando, prædesti-
navit ad malum, ut eos velut ipsa prædestina-
tione cogeret malos esse, atque ad æterna ma-
la toleranda pervenire: sed quos vel ex justè in
Adam damnata origine, vel etiam propria im-
pietate, perpetuæ damnationis reos futuros ef-
se præscivit, justo eos iudicio, tanquam om-
nium præscius, ad æternum interitum præordi-
navit, & præordinando utique prædestinavit.
Sed jam audiamus beatum Augustinum, quo-
modo & ipse, post Apostolum præcipuus præ-
destinationis & gratiæ prædicator, hortetur fi-
deles ad studia pietatis, & instantiam oratio-
nis, ut mereantur accipere præmium vocatio-
nis. O si cor esset, inquit qualitercunque sus-
pirans in illam ineffabilem gloriam! ô si pere-
grinationem nostram in gemitu sentiremus, &
seculum non amaremus, & ad eum qui nos vo-
cavit pia mente perpetuò pulsaremus! Desi-
derium sinus cordis est, capiemus, si deside-
rium quantum possumus extendamus. Hoc no-
biscum ait & scriptura divina, hoc congrega-
tio populorum, hoc celebratio sacramentorum,

Tract. 40.
in Ioan. 13.
fine.

« hoc baptismus sanctus, hoc cantica laudis Dei,
 « hoc ista nostra disputatio, ut hoc desiderium
 « non solum seminetur & germinet, verum
 « etiam in modum tantæ capacitatis augeatur,
 « ut idoneum sit sumere, quod oculus non vi-
 « dit, nec auris audivit, nec in cor hominis as-
 « cendit. Sed amate mecum. Non multum amat
 « nummum, qui amat Deum. Et ego palpavi in-
 « firmitatem. Non sum ausus dicere, non amat
 « nummum, sed non multum amat nummum:
 « quasi amandus sit nummus, sed non multum.]
 « O si Deum dignè amemus! nummos omnino
 « non amabimus. Erit tibi nummus instrumen-
 « tum peregrinationis, non irritamentum cupi-
 « ditatis, quo utaris ad necessitatem, non quo
 « fruaris ad delectationem. Deum ama, si ali-
 « quid in te egit quod audis & laudas. Vtere
 « mundo, non te capiat mundus. Quod intrasti
 « iter agis. Exiturus venisti, non remansurus. Iter
 « agis, stabulum est hæc vita. Vtere nummo, quo-
 « modo viator in stabulo utitur mensa, calice, ur-
 « ceo, lectulo, dimissurus, non permanens. Si
 « tales fueritis, erigite cor qui potestis, & audite
 « me. Si tales fueritis, ad ejus promissa venietis.
 « Non enim multum est ad vos, quia magna est
 « manus ejus qui vos vocavit. Vocavit, invoce-
 « tur. Dicatur illi: Vocasti nos, invocamus te.
 « Ecce audivimus vocantem: audi invocantes.
 « Perduc quò promisisti, perface quod inchoasti.
 « Noli deserere munera tua, noli deserere agrum
 « tuum. Germina tua intrent in horreum. Abun-
 « dant tentationes in mundo, sed major est qui
 « fecit mundum. Abundant tentationes, sed non
 « deficit, qui in illo spem ponit, in quo defectus
 « nullus est.